

24 May 2013 Friday 09:00-10:30

Chairmen: Yerlikaya H., Everest A.

SİVAS FOLKLORUNDA TÜRK ÇOBAN KÖPEĞİ KANGAL

Çağrı Çağlar Sinmez¹, Aşkın Yaşar²

¹Assist. Prof., Selçuk University Faculty of Veterinary, Dept. of Veterinary History and Deontology, cagribey6038@gmail.com

²Prof., Selçuk University Faculty of Veterinary, Dept. of Veterinary History and Deontology, ayasar@selcuk.edu.tr

Türk insanına en yakın hayvanlardan biri olan köpek, Türk folklorunda kutsal sayılan hayvanlar grubundandır. Türk çoban köpeklerinden biri olan Kangallar, geleneksel ekonomisi tamamen küçükbaş hayvan sürülerine bağlı Oğuz Boylarının sürüleri ile Anadolu'ya getirilmiştir. Türk Çoban Köpeği Kangal, dünyanın en eski, en yaygın doğal çoban köpeği ırkının, geleneklerine bağlı Kangal İlçesi halkının benzersiz koruması sayesinde tüm özellikleri ile günümüze kadar ulaşabilmiştir.

Çalışmada, Sivas Folkloru içerisinde yer alan Kangal ırkı Türk çoban köpek yetiştiriciliğine ait folklorik bilgilerin tespiti ile Türk Kültür hazinesine katkı sağlanması amaçlandı.

Çalışmanın materyalini, Sivas yöresinde folklorik veteriner hekimliği ve hayvancılıkla ilişkili halktan (halk hekimliği uygulayıcıları, hayvan sahipleri ve diğer kaynak kişiler) "bilgi derleme formu" yoluyla 09.04.2012 – 10.07.2012 tarihleri arasında elde edilen folklorik bilgiler oluşturdu.

Çalışmada, Sivas folklorunda yetiştiricilerin kangal köpeklerini genel ırk özelliklerine, post renklerine ve kuyruklarına göre sınıflandırdıkları belirlendi. Genel ırk özelliklerine göre "kurtçul", "saf" ve "kırma" kangallar; post renklerine göre, "alası-boz", "karayaka", "sarı yaka", "boz yaka", "kıllı" ve "kırçıl"; kuyruk şekillerine göre ise "kılıç kuyruk", "kuyruğu eğri" ve "kivrak kuyruk" kangallar olarak sınıflandırdıkları tespit edildi. Sivas folklorunda kangal köpeği ile ilgili görülen hastalık ve tedaviler, genel ırk standartları (vücut yapısı, baş ve kafatası, mizacı ve davranış özellikleri vb), bakım ve beslenme, kızgınlık ve doğum bilgisi, kurt boğma olayı, kulak kesimi, hikâyeler, inanışlar ve deyimler hakkında bilgiler elde edildi.

Sonuç olarak, kangal köpeklerinin bugüne kadar neslini koruyabilmesinin en önemli nedenlerinden birisinin meraklı kişiler tarafından, kangalların kurt boğması, zekiliği, cesareti ve sadakatini anlatan Sivas folkloruna özgün hikâyelerin, inanışların dilden dile aktarılması ile olduğu; folklorik veteriner hekimliği ve yetiştiricilik uygulamalarında belirlenen bilgi eksikliği ve hataların hayvan hakları ve refahı çerçevesinde değerlendirilerek giderilmesinin gerekliliği ileri sürülebilir. Ayrıca, Sivas ili sınırları içinde kangal olarak bilinen bölge ve çevre illerde yetiştirilen kangal köpeklerine, binlerce yıllık tarih, kültürel ve çevresel şartlar ile kangalları nesiller boyu üreten insanların şekil verdiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Sivas folklorü, Çoban köpeği, Kangal

TURKISH SHEPHERD DOG KANGAL IN SIVAS FOLKLORE

As one of animals to which are approached with great sympathy by Turkish people, Kangal dogs are among the animals accepted sacred in Turkish folklore. *Kangals* as shepherd dogs were brought into Anatolia along with herds owned by Oghuz clans the traditional livelihood of which depends on sheep herds. Being the oldest and most common race of natural shepherd dog, Turkish shepherd dog, *Kangal*, has survived with all characteristics of it mostly thanks to the matchless protection of local people of the town Kangal.

Throughout the study, the main objective is to determine the folkloric knowledge related with Kangal raising within folklore of Sivas and to make some contribution to Turkish world of culture.

The research material has consisted of folkloric knowledge obtained between 9th April-10th July, 2012 with "information review forms" applied to people associated with folkloric veterinary medicine and animal husbandry in Sivas (e.g. medicine practitioners, animal owners, other resource persons, etc.)

In the study, it has been determined that raisers in Sivas folklore classify the *Kangals* according to general racial characteristics, color of their pelt and tails of them. They are grouped as "kurtçul", "saf", "kırma"; and "alası-boz", "karayaka", "sarı yaka", "boz yaka", "kıllı", "kırçıl"; and "kılıç kuyruk", "kuyruğu eğri", "kıvrak kuyruk", based on racial characteristics, color of pelt and tails respectively. Also, it has been gathered significant data on diseases and treatments on Kangals, general racial standards (structure of the body, head and skull, etc.), care and nutrition, estrus, delivery information, wolf choking incident, ear cut, stories, beliefs and idioms.

Consequently, it can be suggested that one of reasons why Kangals have managed to keep its generation must be original stories and beliefs in Sivas, which cover the Kangal's wolf choke, intelligence, courage and loyalty; that lack of knowledge and mistakes in folkloric veterinary medicine and breeding applications be eliminated in animal rights and welfare terms.

Keywords: Sivas folklore, Shepherd dog, Kangal